

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

01135, м. Київ, проспект Перемоги, 10, тел. (044) 486-24-42, факс (044) 236-10-49, ministry@mon.gov.ua

---

від 16.03.12 № 1/9-198
на № _____ від _____

Міністерству освіти і науки,
молоді та спорту
Автономної Республіки Крим,
управлінням освіти і науки
обласних, Київської та
Севастопольської міських
державних адміністрацій

Інститутам післядипломної
педагогічної освіти

Надсилаємо інструктивно-методичні рекомендації «Організація роботи в дошкільних навчальних закладах у літній період».

Просимо довести зазначену інформацію до відома працівників районних (міських) управлінь (відділів) освіти і науки.

Додаток: на 5 арк.

Заступник Міністра

Б. М. Жебровський

**Інструктивно-методичні рекомендації
«Організація роботи
в дошкільних навчальних закладах
у літній період»**

Діяльність дошкільних навчальних закладів у літній період спрямовується на організацію змістовного, різноманітного буття з метою оздоровлення дітей, забезпечення їхнього активного відпочинку, закріплення, уточнення, розширення запасу набутих упродовж навчального року знань, уявлень про навколишній світ і самих себе, збагачення досвіду застосування практичних умінь, навичок у процесі різних видів дитячої діяльності: рухової, ігрової, пізнавальної, комунікативно-мовленнєвої, художньої, предметно-практичної тощо.

Зміст діяльності дошкільного закладу на літній період є складовою річного плану роботи. Він розробляється перед початком нового навчального року у контексті ключових завдань діяльності дошкільного закладу, а наприкінці року (не пізніше травня) коректується, додатково заслуховується і затверджується на засіданні педагогічної ради, погоджується з районним/міським управлінням освіти й територіальною санітарно-епідеміологічною службою.

План роботи на літній період укладається з дотриманням загальної структури річного плану роботи дошкільного навчального закладу. У ньому висвітлюються:

- завдання роботи дошкільного закладу на літній період;
- робота методичного кабінету, методична робота з кадрами (проведення консультацій, практикумів, організація взаємовідвідувань, тематичних виставок методичної літератури, розробка примірних перспективного планування роботи з дітьми на літо та наступний навчальних рік, поповнення методичного кабінету і груп наочно-дидактичними посібниками, ігровими атрибутами, випуск газет, бюлетенів, оформлення стендів тощо);
- вивчення ходу і стану літнього оздоровлення, організації життєдіяльності дітей (частіше вибіркове і тематичне, спрямоване на вивчення кола питань щодо дотримання вимог безпеки життєдіяльності, комплексного використання засобів і форм загартування, оптимізації рухового режиму, раціонального поєднання різних видів організованої і самостійної діяльності на свіжому повітрі та у приміщенні тощо);
- організаційно-педагогічна робота (взаємодія із загальноосвітніми навчальними закладами, дитячими бібліотеками, іншими установами і закладами, а також співпраця з батьками вихованців: підготовка та проведення спільних свят, розваг, днів і тижнів здоров'я, екскурсії, колективні перегляди роботи з дітьми, робота консультпунктів для батьків та ін.);
- робота медичного кабінету (медико-профілактичні, оздоровчі заходи; контроль за дотриманням температурного і питного режиму, норм загартування і харчування,

санітарно-просвітницька робота з дітьми, батьками, педагогами щодо попередження інфекційних захворювань, отруєнь; випуск санітарних бюлетенів та ін.);

- адміністративно-господарська діяльність (поточний чи/і капітальний ремонт приміщень, майданчиків, систем опалення, водопостачання, ремонт і придбання технологічного обладнання, твердого і м'якого інвентарю, благоустрій, озеленення території та ін.).

Така структура плану роботи на літній період є орієнтовною. Припустимі зміни у назвах розділів, їхньому порядку, якщо вони виправдані практичною доцільністю і надають плану більшої дієвості, реалістичності, тісніше пов'язують його з конкретними умовами діяльності даного дошкільного закладу.

Завдяки чіткому плану забезпечується систематична, раціональна й ефективна співпраця всіх підрозділів, служб дошкільного навчального закладу, можливість поетапно реалізувати основні завдання оздоровлення та освітньої роботи з вихованцями влітку, підготовки закладу до нового навчального року.

З метою організації успішного літнього відпочинку та оздоровлення дітей в умовах дошкільного навчального закладу проводиться відповідна підготовча робота, яка передбачає:

- заслуховування питання про особливості організації та змісту освітньої, оздоровчої роботи у літній період на засіданні педагогічної ради дошкільного закладу в кінці навчального року;
- інструктаж педагогічних, медичних працівників і технічного персоналу закладу з питань безпеки життєдіяльності дітей, пожежної безпеки, охорони праці;
- консультації для вихователів та спеціалістів закладу з питань здійснення роботи в літній період;
- інформування батьків про особливості перебігу літньої оздоровчої кампанії у дошкільному закладі та підготовку до неї (анкетування, батьківські збори, виготовлення інформаційних стендів, бюлетенів тощо);
- поповнення оснащення методичного кабінету, груп інформаційно-інструктивно-методичними матеріалами на допомогу вихователям і батькам з питань організації та змісту літнього оздоровлення, освітньої роботи з дітьми, зокрема, щодо розпорядку дитячої життєдіяльності, харчування, перебування на сонці та у воді, праці на ділянці, проведення епізодичних і систематичних спостережень, цільових прогулянок та екскурсій, походів за межі дошкільного закладу, елементарних дослідів, ігор і вправ спортивного характеру, ігор з піском, вітром, водою та іншими природними матеріалами, створення умов для самостійної образотворчої, театралізованої, ігрової, рухової діяльності дітей тощо;
- забезпечення груп іграшками, атрибутами для сюжетно-рольових, конструкторсько-будівельних, театралізованих, ігор-драматизацій, дидактичних, рухливих ігор на свіжому повітрі;
- розроблення схем загартування, укладання добірок літературних творів для читання, переказування і розучування з дітьми напам'ять, допоміжних перспективних планів проведення різних видів ігор, праці, спостережень, літературно-музичних і фізкультурних свят, розваг та ін.;

- ремонт, фарбування обладнання, оновлення розміток на ігрових і фізкультурному майданчиках, в тому числі для ігор з правил дорожнього руху, з елементами спорту;
- ремонт тінювих навісів, відкритих басейнів та інших споруд на території закладу;
- завезення піску для ігор або його заміна, облаштування пісочниць на ігрових майданчиках кришками та інші заходи.

Календарне планування освітньої роботи у літній період здійснюється вихователями на тих самих підставах, за такими ж вимогами, що й упродовж усього навчального року, помісячно. Календарному плануванню освітньої роботи на кожен день передують перспективне планування комплексів ранкової гімнастики та гімнастики після денного сну, загартовувальних заходів із зазначенням назв процедур і норм загартування, форм взаємодії з батьками (назва заходу, тема, дата проведення).

Модель календарного планування освітньої роботи з дітьми педагоги обирають самі: за режимними моментами, видами діяльності, лініями розвитку тощо.

Щоб календарний план був для педагога дієвим керівництвом до дії, а не формальним документом, при його укладанні враховується специфіка організації та змісту освітньої роботи з вихованцями у літній період. Зокрема, при доборі форм організації життєдіяльності дітей, їх змістового наповнення, методів, прийомів і засобів освітнього впливу береться до уваги ймовірне утворення зведених різновікових груп, а відтак частіше передбачається робота по підгрупах, диференціація завдань і видів діяльності за домірними віку рівнями складності, тривалістю проведення, дозуваннями, прийомами педагогічного керівництва і взаємодії старших за віком дітей з молодшими.

З метою забезпечення раціонального розподілу і чергування упродовж дня фізичних, психічних навантажень та відпочинку дітей, у календарному плані передбачається оптимальне поєднання різних видів і форм організації ігрової, рухової, пізнавальної, предметно-практичної, комунікативно-мовленнєвої, художньої діяльності у чергуванні з побутовими процесами. Послідовність, тривалість, частотність залучення дітей до різних видів діяльності регулюються з урахуванням певних умов: вік дітей, погода, місце проведення, характер попередньої та наступної діяльності.

Відповідно до перспективних і календарних планів освітньої роботи, санітарно-гігієнічних норм, інструкцій з охорони життя та здоров'я дітей, інших нормативних актів, забезпечується:

- максимально можливе перебування дітей на свіжому повітрі (тераси, веранди, ігрові й фізкультурні майданчики, парк, гай, берег водойми тощо);
- відповідна віку тривалість денного сну;
- збалансоване, збагачене вітамінами харчування;
- оптимальна рухова активність;
- дотримання протягом дня повітряного та водного режиму, вимог до одягу і взуття при перебуванні дітей у приміщеннях і на майданчиках.

Перебування дітей на свіжому повітрі скорочується або виключається за таких несприятливих умов: сильний вітер, температура повітря вище + 35° С у затінку, злива, гроза.

Під час ранкового прийому доцільно залучати дітей до різноманітних видів діяльності у таких формах роботи, які є домірними віку вихованців, дозволяють підвищити працездатність дитячого організму. Зокрема, можуть проводитися бесіди і розмови з підгрупами та окремими дітьми, індивідуальна робота, спостереження за об'єктами і явищами довкілля, дидактичні, рухливі (малої і середньої рухливості), конструкторсько-будівельні ігри, трудові доручення й чергування, різноманітна самостійна діяльність, робота з прищеплення навичок самообслуговування та ін.

У ранкові години після сніданку з дітьми проводиться організована навчально-пізнавальна діяльність у формі фронтальних, підгрупових занять різного спрямування: фізичного, пізнавального (в тому числі - природничого спрямування), мовленнєвого, художньо-естетичного (музичні, образотворчі, художньо-мовленнєві). Заняття носять як односпрямований, так і різноспрямований характер, широко використовуються тематичні й комплексні, інтегровані заняття, спрямовані на закріплення і використання дітьми набутих знань, умінь, навичок у практичній діяльності, нових ситуаціях. У ті дні, коли плануються екскурсія, цільова прогулянка чи прогулянка-похід (дитячий туризм) за межі дошкільного навчального закладу, заняття з фізичної культури не проводяться.

Упродовж дня з дітьми різних вікових груп організовують ігри: сюжетно-рольові, конструкторсько-будівельні, драматизації, театралізації, дидактичні словесні, з іграшками, предметами, картинками, настільно-друковані, інтелектуальні, рухливі сюжетні, безсюжетні, з елементами спортивних ігор і вправ (зокрема, футболу, баскетболу, городків, бадмінтону, настільного тенісу, катання на самокатах, велосипедах, роликів ковзанах, плавання); особлива увага приділяється організації ігор з піском, водою.

При організації життєдіяльності дітей у першу і другу половини дня передбачається також проведення:

- різних видів праці (у природі, самообслуговування, господарсько-побутова, ручна/художня);
- дослідів та спостережень на майданчику, вулиці, у куточку природи, лісі, полі, на луках тощо;
- самостійної ігрової, художньої, рухової, пізнавальної, комунікативної діяльності;
- індивідуальної роботи з окремими вихованцями чи підгрупами по 2-4 дитини за різними змістовими напрямками освітньої роботи;
- читання, розповідання, інсценування творів художньої літератури, бесіди на морально-етичні, побутові, особистісні теми;
- різноманітних розваг: показ вистав у ляльковому, настільному, інших видах театру; дитячі концерти; фізкультурні, музичні, літературні дозвілля тощо.

У літній період значна увага приділяється плануванню і проведенню освітньої роботи з безпеки життєдіяльності дітей: правил дорожнього руху, поведінки на вулицях, у транспорті, при зустрічах з незнайомими людьми, безпечної поведінки під час відпочинку на сонці, воді, у лісі, користування електричними і газовими приладами, запобігання харчовим отруєнням і кишковим інфекціям та ін. Відповідна робота з вихованцями та їхніми родинами організується залежно від потреб виховного, розвивального або навчального впливу на них, контингенту дітей і сімей,

конкретної педагогічної ситуації у групі та у зв'язку із загальною спрямованістю інших форм організації дитячої життєдіяльності.

Загартувальні процедури здійснюються на майданчиках з використанням стаціонарного і виносного обладнання (тіньових навісів, надувних басейнів, індивідуальних килимків тощо) при забезпеченні дітей необхідним одягом, взуттям, головними уборами та дотриманні норм температурного режиму, тривалості процедур, їх оптимального місця у розпорядку дня. При цьому беруться до уваги години найбільш високої сонячної активності та добових піків температури повітря у даному регіоні з метою уникнення загрози перегрівання, сонячних опіків, небезпечних навантажень на дитячий організм.

Добір форм освітньої роботи, їхній зміст у вечірні години планується у взаємозв'язку з діяльністю дітей упродовж дня (спостереження, ігри, праця, фізичні вправи, індивідуальна робота, бесіди з батьками вихованців та ін.) та з огляду на необхідність зменшення навантажень на дитину. У першу чергу, це враховується при доборі рухливих ігор і фізичних вправ, інтелектуальних завдань.

Для забезпечення оптимальної рухової активності дітей упродовж усього дня створюється активний руховий режим, який передбачає поєднання у раціональній кількості, послідовності й тривалості різних форм роботи, пов'язаних з руховою активністю: ранкова гімнастика і гігієнічна гімнастика після денного сну, щоденні фізкультурні заняття, музичні заняття, рухливі ігри, спортивні вправи та ігри з елементами спорту, прогулянки-походи (дитячий туризм), екскурсії, цільові прогулянки за межі дошкільного закладу, праця, самостійна рухова діяльність, фізкультурне дозвілля та ін.

Медико-педагогічний контроль за організацією, перебігом і станом освітньої та оздоровчої роботи у літній період покладаються на завідувача (директора), лікаря, медичну сестру, вихователя-методиста за участю інструкторів з фізичної культури і плавання, вихователів дошкільного навчального закладу. Результати контролю оприлюднюються і обговорюються на виробничих нарадах, педагогічній раді у кінці літнього періоду, висвітлюються в інформаційних бюлетенях для батьків.